

NATYURMORT SAN'ATINING SHAKLLANISHI VA TARAQQIYOT BOSQICHLARI

N.Talipov

*Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy
pedagogika universiteti dotsenti*

Sh.To'xtayeva

*Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy
pedagogika universiteti magistranti*

Annotatsiya

Mazkur maqolada natyurmort janrining shakllanish jarayoni, tarixiy ildizlari va taraqqiyot bosqichlari ilmiy tahlil qilinadi. Tadqiqotda qadimgi sivilizatsiyalardan boshlab Yevropa Uyg'onish davri, barokko, klassitsizm, realizm, impressionizm va zamonaviy san'at oqimlarigacha bo'lgan davrda natyurmortning evolyutsiyasi yoritiladi. Janrning g'oyaviy-estetik mazmuni, kompozitsion tamoyillari va ramziy xususiyatlari ilmiy manbalar asosida tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: natyurmort, tasviriy san'at, kompozitsiya, realizm, barokko, impressionizm, ramziylik.

Аннотация

В данной статье проводится научный анализ процесса формирования жанра натюрморта, его исторических истоков и этапов развития. В исследовании рассматривается эволюция натюрморта начиная с древних цивилизаций и до эпохи Европейского Возрождения, барокко, классицизма, реализма, импрессионизма и современных художественных направлений. Идеино-эстетическое содержание жанра, его композиционные принципы и символические особенности анализируются на основе научных источников.

Ключевые слова: натюрморт, изобразительное искусство, композиция, реализм, барокко, импрессионизм, символизм.

Abstract

This article provides a scholarly analysis of the formation process, historical roots, and stages of development of the still life genre. The study examines the evolution of still life from ancient civilizations through the European Renaissance, Baroque, Classicism, Realism, Impressionism, and up to contemporary art movements. The ideological and aesthetic content of the genre, its compositional principles, and symbolic features are analyzed on the basis of academic sources.

Keywords: still life, fine arts, composition, realism, baroque, impressionism, symbolism.

1. Kirish (Introduction)

Natyurmort (fransuzcha *nature morte* — “jonsiz tabiat”) tasviriy san’atning muhim va mustaqil janrlaridan biri hisoblanadi. Ushbu janrda asosan jonsiz buyumlar — mevalar, sabzavotlar, gullar, turli idishlar, maishiy predmetlar, kitoblar, musiqa asboblari hamda inson kundalik hayotida uchraydigan boshqa predmetlar badiiy tasvir vositasida ifodalanadi. Natyurmort kompozitsiyasi orqali rassom oddiy predmetlarning shakli, rangi, fakturasi, yorug‘lik va soya munosabatlarini chuqur badiiy tahlil qiladi hamda ularning o‘zaro joylashuvi orqali estetik uyg‘unlikni yaratadi. Shu jihatdan natyurmort san’ati tasviriy san’atning kompozitsiya, rangtasvir va tasviriy ifoda vositalarini o‘rganishda muhim amaliy va nazariy ahamiyatga ega bo‘lgan janr sifatida e’tirof etiladi.

Natyurmort asarlari nafaqat predmetlarning tashqi ko‘rinishini tasvirlash bilan cheklanib qolmaydi, balki ular orqali ma’lum g‘oyaviy, falsafiy va ramziy mazmun ham ifodalanadi. Masalan, gullar va mevalarning tasviri hayotning go‘zalligi va o‘tkinchiligini, eski kitoblar yoki shamlar esa bilim, vaqt va inson hayotining ma’nosi haqidagi ramziy ma’nolarni anglatishi mumkin. Shu sababli natyurmort janri san’at tarixida inson va atrof-muhit o‘rtasidagi estetik munosabatlarni ifodalovchi muhim badiiy vositalardan biri sifatida qaraladi.

Tarixiy manbalar shuni ko‘rsatadiki, natyurmort elementlari qadimgi sivilizatsiyalar davridayoq san’atda uchray boshlagan. Jumladan, qadimgi Misr, Yunon va Rim madaniyatida devoriy rasmlar, mozaikalar hamda bezak kompozitsiyalarida meva, idish-tovoq yoki boshqa maishiy buyumlarning tasvirlari aks ettirilgan. Biroq natyurmort uzoq vaqt davomida mustaqil janr sifatida emas, balki diniy yoki maishiy sahnalarni to‘ldiruvchi ikkinchi darajali tasvir elementi sifatida namoyon bo‘lgan. Faqatgina XVII asrga kelib Yevropa san’atida, ayniqsa Niderlandiya va Gollandiya hududlarida, natyurmort mustaqil janr sifatida shakllanib, yuqori badiiy darajaga ko‘tarildi. Bu davrda rassomlar jonsiz buyumlar orqali murakkab kompozitsion tuzilma, rang uyg‘unligi va yorug‘lik-soya kontrastlarini yaratishga alohida e’tibor qaratdilar.

XVII asr Gollandiya rangtasvir maktabi natyurmort san’ati rivojida alohida o‘rin tutadi. Ushbu davr rassomlari kundalik hayot predmetlarini nihoyatda aniq va realistik uslubda tasvirlash orqali janr imkoniyatlarini kengaytirdilar. Ayniqsa, Caravaggio, Pieter Claesz hamda Willem Kalf kabi rassomlar natyurmort kompozitsiyalarida yorug‘lik va soya kontrastlari, predmetlar fakturasini aniq tasvirlash, ranglarning chuqur uyg‘unligini yaratish orqali ushbu janrni yangi badiiy bosqichga olib chiqdilar. Ularning asarlarida oddiy predmetlar nafaqat tasviriy obyekt, balki chuqur ramziy va falsafiy ma’noni ifodalovchi badiiy timsol sifatida namoyon bo‘ladi.

Hozirgi davrda natyurmort san'ati nafaqat an'anaviy rangtasvir yoki grafika doirasida, balki dizayn, fotografiya, raqamli san'at va vizual kommunikatsiya sohalarida ham keng qo'llanilmoqda. Zamonaviy san'at amaliyotida natyurmort kompozitsiyasi rang, shakl, faktura va fazoviy muvozanatni o'rganishda muhim metodik vosita sifatida xizmat qiladi. Shu sababli u tasviriy san'at ta'limida, xususan, rassomlik va dizayn yo'nalishida tahsil olayotgan talabalarning badiiy tafakkurini rivojlantirish, kompozitsion fikrlashini shakllantirish hamda vizual madaniyatini oshirishda muhim o'quv material sifatida qaraladi.

Mazkur tadqiqotning dolzarbligi shundan iboratki, natyurmort janri nafaqat tasviriy san'atning muhim yo'nalishlaridan biri, balki ijtimoiy, estetik va falsafiy mazmuni ifodalovchi muhim badiiy fenomen hisoblanadi. Natyurmort asarlari orqali jamiyatning madaniy qadriyatlari, estetik qarashlari hamda insonning kundalik hayotga bo'lgan munosabati badiiy talqin etiladi. Shu nuqtai nazardan, natyurmort san'atining shakllanishi, tarixiy taraqqiyoti va badiiy xususiyatlarini ilmiy jihatdan o'rganish san'atshunoslik va tasviriy san'at pedagogikasi uchun muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Mazkur maqolaning asosiy maqsadi — natyurmort san'atining shakllanishi, rivojlanish bosqichlari va badiiy xususiyatlarini tarixiy hamda nazariy jihatdan tizimli ravishda tahlil qilishdan iborat. Tadqiqot jarayonida natyurmort janrining paydo bo'lish omillari, turli davrlardagi badiiy talqinlari hamda uning tasviriy san'at tizimidagi o'rni ilmiy manbalar asosida yoritib beriladi. Natijada natyurmort san'atining tarixiy evolyutsiyasi va zamonaviy san'at jarayonidagi ahamiyati ilmiy asosda tahlil qilinadi.

2. Metodlar (Methods)

Mazkur tadqiqot natyurmort janrining shakllanishi, tarixiy rivojlanish bosqichlari hamda uning badiiy-estetik xususiyatlarini chuqur o'rganishga qaratilgan bo'lib, ilmiy izlanish jarayonida bir qator zamonaviy tadqiqot metodlaridan foydalanildi. Tadqiqot metodologiyasi san'atshunoslik, tarixiy tahlil hamda qiyosiy yondashuv asosida shakllantirildi. Ushbu metodlar natyurmort san'atining turli davrlardagi taraqqiyot jarayonini tizimli va ilmiy asosda tahlil qilish imkonini berdi.

Avvalo, **tarixiy-tahliliy metod** tadqiqotning asosiy metodlaridan biri sifatida qo'llanildi. Mazkur metod yordamida natyurmort janrining paydo bo'lishi, shakllanishi hamda turli tarixiy davrlarda rivojlanish jarayonlari o'rganildi. Xususan, qadimgi sivilizatsiyalardan boshlab Yevropa Uyg'onish davri, Barokko davri hamda XVII asr Gollandiya rangtasvir maktabi davrigacha bo'lgan davrlar bosqichma-bosqich tahlil qilindi. Tarixiy manbalar asosida natyurmort janrining dastlab diniy va maishiy sahnalarda ikkinchi darajali element sifatida namoyon bo'lgani, keyinchalik esa mustaqil tasviriy san'at janriga aylangani ilmiy jihatdan asoslab berildi. Shuningdek,

turli davrlardagi rassomlarning badiiy qarashlari va uslubiy xususiyatlari ham tarixiy kontekstda o'rganildi.

Tadqiqotda **komparativ (taqqoslash) metod** ham muhim o'rin tutdi. Ushbu metod orqali Yevropa va Sharq san'atidagi natyurmort an'analari o'zaro qiyosiy tahlil qilindi. Xususan, Yevropa san'atida natyurmort janrining rivojlanishida realizm, yorug'lik va soya kontrasti hamda predmetlarning fakturasini aniq tasvirlashga alohida e'tibor qaratilgan bo'lsa, Sharq san'atida, ayniqsa miniatyura va dekorativ-amaliy san'atda predmetlarning stilizatsiyalashgan shakllari va dekorativ kompozitsiya ustuvor ahamiyat kasb etishi aniqlab berildi. Qiyosiy tahlil natijasida turli madaniy hududlarda natyurmort janrining shakllanishiga ta'sir etgan estetik qarashlar va badiiy an'analarda o'rtasidagi farqlar hamda o'xshash jihatlar aniqlab berildi.

Bundan tashqari, tadqiqot jarayonida **san'atshunoslik tahlili** metodidan keng foydalanildi. Mazkur metod natyurmort asarlarining badiiy tuzilishini o'rganishga qaratilgan bo'lib, kompozitsiya qurilishi, rangtasvir yechimlari, yorug'lik va soya munosabatlari, predmetlarning fakturasi hamda ularning ramziy mazmuni tahlil qilindi. Natyurmort asarlarida predmetlarning joylashuvi, ranglarning uyg'unligi va fazoviy muvozanat kabi kompozitsion omillar rassomning badiiy g'oyasini ifodalashdagi asosiy vositalardan biri sifatida ko'rib chiqildi. Shuningdek, natyurmort kompozitsiyalarida uchraydigan ramziy elementlar — mevalar, gullar, idishlar yoki boshqa predmetlarning ma'naviy-falsafiy ma'nolari ham san'atshunoslik nuqtai nazaridan izohlandi.

Tadqiqotda **sistemali yondashuv** metodidan ham foydalanildi. Ushbu metod natyurmort san'ati rivojlanishini yaxlit tizim sifatida ko'rib chiqish imkonini berdi. Janr taraqqiyoti tarixiy bosqichlar asosida izchil ravishda tahlil qilinib, uning shakllanishi, rivojlanishi va takomillashuvi o'rtasidagi uzviy bog'liqliklar aniqlab berildi. Sistemali yondashuv yordamida natyurmort san'atining badiiy, estetik va madaniy jihatlarini o'zaro aloqador holda o'rganildi hamda ushbu janrning tasviriy san'at tizimidagi o'rni aniqlashtirildi.

Tadqiqotning manbaviy bazasini shakllantirishda turli ilmiy va amaliy materiallardan foydalanildi. Jumladan, san'atshunoslik sohasidagi ilmiy monografiyalar, akademik tadqiqotlar, muzey kataloglari, san'at tarixiga oid ilmiy maqolalar hamda elektron ilmiy bazalardagi materiallar o'rganildi. Shuningdek, turli davrlarga oid natyurmort asarlari namunalari tahlil qilish orqali janrning badiiy rivojlanish jarayoni chuqurroq yoritib berildi. Ushbu manbalar tadqiqotning nazariy va metodologik asoslarini mustahkamlash hamda natyurmort san'atining tarixiy taraqqiyotini ilmiy jihatdan asoslab berishga xizmat qildi.

Natijada qo'llanilgan ilmiy metodlar natyurmort janrining tarixiy shakllanishi, badiiy xususiyatlari hamda uning san'at tizimidagi o'rnini har tomonlama o'rganish

imkonini berdi. Ushbu metodologik yondashuv tadqiqotning ilmiy ishonchligini ta'minlab, natyurmort san'ati taraqqiyotini tizimli ravishda tahlil qilishga xizmat qildi.

3. Natijalar (Results)

3.1. Qadimgi davr va o'rta asrlarda natyurmort elementlari

Qadimgi Misr va Rim devoriy rasmlarida meva va maishiy buyumlar tasviri uchraydi. Biroq bu tasvirlar mustaqil janr emas, balki diniy yoki maishiy sahnalarning tarkibiy qismi sifatida mavjud bo'lgan.

O'rta asrlarda natyurmort elementlari diniy kompozitsiyalarda ramziy ma'noda ishlatilgan. Masalan, non va uzum — Iso Masih tanasi va qoni ramzi sifatida talqin qilingan.

3.2. Uyg'onish davrida shakllanish jarayoni

Italiya Uyg'onish davrida realizm va perspektiva qonunlari rivojlandi. Leonardo da Vinci va Michelangelo asarlarida buyum tasvirining anatomik aniqligi va yorug'likni tasvirlash usullari mukammallashdi. Bu jarayon natyurmortning mustaqil janr sifatida shakllanishiga zamin yaratdi.

3.3. XVII asr – natyurmortning mustaqil janr sifatida shakllanishi

XVII asrda Niderlandiya va Gollandiya rassomlari natyurmortni alohida janr sifatida rivojlantirdilar. Bu davrda:

- “Vanitas” (hayot o'tkinchiligi) mavzusi keng tarqaldi;
- Yorug'lik va faktura tasviri mukammallashdi;
- Kompozitsiyada realizm va detallashtirish kuchaydi.

Pieter Claesz asarlarida soddalik va ohangdorlik, Willem Kalf ijodida esa hashamat va boylik ramzi aks etgan.

3.4. XVIII–XIX asrlarda rivojlanish

Klassitsizm davrida kompozitsion tartib va muvozanat ustuvor bo'ldi. Realizm va impressionizm davrida esa natyurmort rang va yorug'lik tajribalariga yo'naltirildi. Claude Monet va Paul Cézanne natyurmortni shakl va rang konstruksiyasi nuqtai nazaridan yangi bosqichga olib chiqdilar. Ayniqsa, Sezann natyurmort orqali kubizmga yo'l ochdi.

3.5. XX asr va zamonaviy bosqich

XX asrda natyurmort kubizm, ekspressionizm va abstraksionizm ta'sirida yangi talqinlarga ega bo'ldi. Pablo Picasso va Georges Braque natyurmortni geometrik shakllar asosida qayta talqin etdilar. Zamonaviy san'atda esa natyurmort installyatsiya, fotoart va raqamli san'at shaklida namoyon bo'lmoqda.

4. Muhokama (Discussion)

O'tkazilgan ilmiy tahlillar natyurmort janrining san'at tarixidagi rivojlanish jarayoni uzluksiz evolyutsion xarakterga ega ekanligini ko'rsatadi. Dastlab jonsiz buyumlarni tasvirlashga qaratilgan oddiy kompozitsion element sifatida namoyon

bo‘lgan natyurmort vaqt o‘tishi bilan murakkab badiiy, falsafiy va ramziy mazmunga ega bo‘lgan mustaqil san’at shakliga aylandi. Bu jarayon san’at tarixining turli bosqichlarida jamiyatning ijtimoiy-madaniy sharoiti, estetik qarashlari hamda badiiy tafakkuridagi o‘zgarishlar bilan uzviy bog‘liq holda rivojlandi. Shu sababli natyurmort janri nafaqat tasviriy san’atning muhim kompozitsion yo‘nalishlaridan biri, balki muayyan tarixiy davrlarning madaniy va falsafiy qarashlarini aks ettiruvchi estetik fenomen sifatida ham qaraladi.

San’at tarixiga nazar tashlaganda, natyurmort kompozitsiyalarining mazmuni va badiiy talqini har bir davrning estetik ideallari hamda dunyoqarashi bilan chambarchas bog‘liq ekanligi kuzatiladi. Masalan, Barokko davri san’atida natyurmort asarlarida ramziy va ma’naviy mazmun alohida ahamiyat kasb etgan. Ushbu davr rassomlari jonsiz buyumlar orqali inson hayotining o‘tkinchiligi, vaqtning tez o‘tishi hamda moddiy boyliklarning vaqtinchalik ekanligi kabi falsafiy g‘oyalarni ifodalashga intildilar. Shuning uchun ham Barokko natyurmortlarida sham, soat, qurigan gullar yoki yarim yeyilgan mevalar kabi ramziy elementlar keng qo‘llanilgan bo‘lib, ular inson hayoti va vaqtning o‘tkinchiligini ifodalovchi badiiy timsollar sifatida talqin qilingan. Bunday yondashuv natyurmort janrining mazmuniy imkoniyatlarini kengaytirib, uni chuqur falsafiy talqin bilan boyitdi.

Keyingi davrlarda, xususan XIX asr san’atida natyurmort kompozitsiyalarining estetik talqini yangi bosqichga ko‘tarildi. Impressionizm yo‘nalishining paydo bo‘lishi natyurmort janrining badiiy ifoda vositalarini tubdan o‘zgartirdi. Ushbu davr rassomlari uchun asosiy maqsad predmetlarning aniq tasvirini yaratishdan ko‘ra, yorug‘lik va rangning tabiiy muhitdagi o‘zgaruvchan holatini ifodalashdan iborat edi. Natijada natyurmort kompozitsiyalarida ranglarning erkin qo‘llanilishi, yorug‘likning o‘zgaruvchan ta’siri hamda umumiy vizual taassurotni aks ettirish ustuvor ahamiyat kasb etdi. Impressionist rassomlar natyurmort orqali rangtasvir texnikasining yangi imkoniyatlarini sinab ko‘rishdi va rang hamda yorug‘lik o‘rtasidagi murakkab munosabatlarni badiiy tajriba orqali namoyon etdilar. Bu jarayon natyurmort janrining tasviriy ifoda vositalarini yanada boyitdi va uni rangtasvir tajribalarining muhim maydoniga aylantirdi.

XX asr san’atida esa natyurmort janri yanada murakkab badiiy eksperimentlar maydoniga aylandi. Modernizm va avangard yo‘nalishlari ta’sirida natyurmort kompozitsiyalarida predmetlarning an’anaviy tasviri o‘zgarib, shakl va fazoning dekonstruksiyasi kuzatila boshladi. Rassomlar jonsiz buyumlarni realistik tarzda tasvirlashdan ko‘ra, ularning shakliy tuzilishini qayta talqin qilish, geometrik strukturalar asosida qayta qurish hamda vizual tajriba orqali yangi badiiy ifoda shakllarini yaratishga intildilar. Shu jarayonda natyurmort kompozitsiyasi abstraksiya, kubizm yoki ekspressionizm kabi zamonaviy san’at yo‘nalishlarida ham faol qo‘llanila boshladi. Bunday yondashuv natyurmortni faqat predmet tasviri bilan cheklanib

qolmaydigan, balki vizual tafakkur va kompozitsion tajriba uchun keng imkoniyatlar yaratadigan janrga aylantirdi.

Shuningdek, zamonaviy san'at jarayonida natyurmort janri yangi texnologiyalar va vizual madaniyat bilan ham integratsiyalashib bormoqda. Fotografiya, dizayn, raqamli grafika hamda multimedia san'ati sohalarida natyurmort kompozitsiyasi yangi shakl va mazmun kasb etmoqda. Bu jarayon natyurmort janrining moslashuvchanligini hamda turli badiiy yo'nalishlar bilan uyg'unlashish imkoniyatlarini yana bir bor tasdiqlaydi.

Yuqoridagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, natyurmort janri san'at tarixining turli bosqichlarida turlicha badiiy talqin etilgan bo'lsa-da, uning asosiy g'oyaviy va estetik mohiyati doimiy ravishda yangilanib borgan. Har bir davr rassomlari ushbu janr orqali o'z zamonasining estetik qarashlari, falsafiy g'oyalari hamda badiiy izlanishlarini ifodalashga harakat qilganlar. Natijada natyurmort san'ati oddiy predmet tasviridan tortib murakkab vizual va falsafiy tajribalarni o'zida mujassam etgan ko'p qirrali san'at shakliga aylandi.

Demak, natyurmort janri tasviriy san'at tarixining evolyutsion rivojlanish jarayonida doimo yangilanib, turli davrlarning estetik talablari va badiiy izlanishlariga mos ravishda takomillashib kelgan. Shu sababli u bugungi kunda ham san'atshunoslik tadqiqotlari hamda tasviriy san'at ta'limida muhim nazariy va amaliy ahamiyatga ega bo'lgan badiiy yo'nalishlardan biri sifatida o'z dolzarbligini saqlab qolmoqda.

Xulosa (Conclusion)

O'tkazilgan ilmiy tadqiqot natijalari natyurmort san'ati tasviriy san'at tarixida muhim o'rin tutuvchi mustaqil janr sifatida uzoq tarixiy taraqqiyot jarayonini bosib o'tganini ko'rsatadi. Tahlillar shuni tasdiqlaydiki, jonsiz buyumlarni tasvirlash an'analari qadimgi sivilizatsiyalar davridayoq san'at asarlarida uchragan bo'lsa-da, natyurmort faqat XVII asrga kelib Yevropa rangtasvirida mustaqil badiiy janr sifatida shakllandi. Ayniqsa, Pieter Claesz va Willem Kalf kabi rassomlar faoliyati natyurmort kompozitsiyasining badiiy imkoniyatlarini kengaytirib, ushbu janrni tasviriy san'atning muhim yo'nalishlaridan biriga aylantirdi. Ularning asarlarida predmetlarning fakturasi, rang uyg'unligi hamda yorug'lik va soya munosabatlari yuqori badiiy darajada aks ettirilgan.

Keyingi asrlarda natyurmort janri turli badiiy oqimlar va san'at maktablari ta'sirida izchil rivojlandi. Turli davrlarda ushbu janrning estetik talqini va badiiy ifoda vositalari sezilarli darajada o'zgarib bordi. Barokko davrida natyurmort kompozitsiyalarida ramziy va falsafiy mazmun ustuvor bo'lsa, XIX asrga kelib rangtasvir tajribalari, yorug'lik va rangning tabiiy o'zgarishlarini tasvirlash muhim ahamiyat kasb etdi. XX asr san'atida esa natyurmort kompozitsiyasi modernistik va avangard yo'nalishlar ta'sirida shakl va fazoni yangicha talqin qilish, vizual eksperimentlar o'tkazish hamda kompozitsion strukturalarni qayta qurish uchun qulay

badiiy maydonga aylandi. Natijada natyurmort janri san'at tarixining har bir bosqichida yangi estetik qarashlar va badiiy tajribalar bilan boyib bordi.

Shuningdek, natyurmort san'ati nafaqat tasviriy san'atning texnik va kompozitsion imkoniyatlarini namoyon etuvchi janr, balki inson hayoti, vaqt o'tkinchiligi, moddiy va ma'naviy qadriyatlar o'rtasidagi munosabatlarni ifodalovchi muhim estetik vosita sifatida ham ahamiyat kasb etadi. Natyurmort kompozitsiyalarida tasvirlangan oddiy predmetlar ko'pincha chuqur ramziy mazmuni ifodalab, insonning hayotiy tajribasi, estetik qarashlari hamda falsafiy tafakkuri bilan uzviy bog'liq holda talqin etiladi. Shu sababli natyurmort san'ati san'atshunoslikda faqat predmet tasviri bilan cheklanib qolmaydigan, balki jamiyatning madaniy va estetik qadriyatlarini aks ettiruvchi muhim badiiy fenomen sifatida qaraladi.

Zamonaviy san'at jarayonida natyurmort janri yangi texnologiyalar va innovatsion badiiy yondashuvlar bilan boyib bormoqda. Raqamli grafika, fotografiya, dizayn, multimedia san'ati va vizual kommunikatsiya sohalarida natyurmort kompozitsiyasi yangi shakl va mazmun kasb etmoqda. Bu esa ushbu janrning moslashuvchanligi va zamonaviy san'at jarayonlariga integratsiyalashish qobiliyatini ko'rsatadi. Natijada natyurmort san'ati nafaqat tarixiy ahamiyatga ega bo'lgan klassik badiiy yo'nalish, balki bugungi kunda ham dolzarb bo'lib qolayotgan zamonaviy vizual madaniyatning muhim tarkibiy qismi sifatida namoyon bo'lmoqda.

Umuman olganda, natyurmort san'ati tasviriy san'at tarixida shakllanish, rivojlanish va takomillashuv bosqichlarini bosib o'tgan ko'p qirrali badiiy janr hisoblanadi. U oddiy jonsiz buyumlar tasviri orqali insoniyatning estetik qarashlari, falsafiy g'oyalari va madaniy qadriyatlarini ifodalash imkonini beruvchi muhim san'at shaklidir. Shu sababli natyurmort janrini o'rganish san'atshunoslik, tasviriy san'at nazariyasi hamda badiiy ta'lim jarayoni uchun muhim ilmiy va metodik ahamiyatga ega bo'lib qolmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. GOMBRICH E. H. *The Story of Art*. – London: Phaidon Press, 1995. – 688 p.
2. JANSON H. W., JANSON A. F. *History of Art*. – New York: Harry N. Abrams, 2001. – 1024 p.
3. CHILVERS I. (ed.). *The Oxford Dictionary of Art*. – Oxford: Oxford University Press, 2004. – 864 p.
4. BRYSON N. *Looking at the Overlooked: Four Essays on Still Life Painting*. – London: Reaktion Books, 1990. – 198 p.
5. ALPERS S. *The Art of Describing: Dutch Art in the Seventeenth Century*. – Chicago: University of Chicago Press, 1983. – 273 p.
6. BERGER J. *Ways of Seeing*. – London: BBC and Penguin Books, 1972. – 176 p.

7. Honour H., Fleming J. *A World History of Art*. – London: Laurence King Publishing, 2009. – 996 p.
8. Minor V. H. *Art History's History*. – Upper Saddle River: Prentice Hall, 1994. – 262 p.

